

NORGE OG DE EUROPEISKE FELLESSKAP

Sammendrag av Trygve Brattelis innlegg under Landsstyremøtet 18. januar og i utenriksdebatten i Stortinget 21. januar 1972.

Alle har vel følelsen av at det er en viktig og alvorlig sak som her skal behandles. Det er ikke slik at en ennå er ved veis ende. Men en befinner seg i en viktig fase under behandlingen av spørsmålet om Norge skal delta i en utvidelse av De europeiske fellesskap. Vi er kommet fram til et forhandlingsresultat om vilkårene for en slik deltakelse og vi skal ta standpunkt til det videre arbeid med denne saken.

Situasjonen i Europa etter den annen verdenskrig.

Alle europeiske land stod like etter den andre verdenskrig overfor skjebnesvangre avgjørelser i forskjellige retninger. En kan si det forelå både positive og negative muligheter når det gjaldt den periode en skulle gå inn i.

Klarest fester en kanskje det i minnet når en erindrer de voldsomme følelsesmessige og nasjonale motsetninger som krigen hadde etterlatt; motsetninger som selvfølgelig lå bedre til rette for fortsatt strid, for revansj og hevntanker enn for samarbeid og avspenning.

Det som imidlertid ble utviklingen - uten at jeg kan gå inn på elementene i grunnlaget for at de tok den retning - var en sterkere tendens i retning av samarbeid og avspenning enn en kanskje noen gang tidligere har sett i vår del av verden.

Dette hadde utspring i mange ting. Først og fremst ga Europas folk seg i kast med gjenreisingen av sine land. De hadde felles problemer og felles oppgaver å utføre. Diskusjonen om den kommende tid i Europa tok først til da gjenreisingen nærmet seg slutten i begynnelsen av 1950-årene. Også vi skulle da begynne å planlegge en utvikling i vårt eget land på noe lengre sikt.

Når vi skulle forme en økonomisk politikk sterkere basert på planøkonomi, på full sysselsetting, på å hindre de store konjunkturrelle tilbakeslag som hadde vært en plage i hele tiden mellom de to verdenskrigene, så ble en fort klar over hvor avhengig utviklingen i et enkelt land - og ikke minst i et lite land - er av det som skjer andre steder. Spesielt den nye politikks arkitekt, Erik Brofoss, var i meget høy grad klar over hvor viktig det var å få til et slikt samarbeid mellom europeiske land at de ikke eksporterte nedgangstider og kriser til hverandre. At de tvert imot i kontakt og samarbeid søkte å legge opp en slik politikk at de kunne gi impulser til hverandre til felles vekst og til utvikling i Vest-Europa.

Allerede disse beskjedne tanker om et samarbeid i Europa støtte på atskillig hånflir og motsigelser her i landet, og til dels fra krefter og kretser som den hele tid har stilt seg skeptisk til et slikt europeisk samarbeid.

Arbeiderbevegelsens innstilling til mellomfolkelig samarbeid.

I Norge har Arbeiderpartiet av våre politiske partier alltid hatt den klareste og mest positive innstilling til et slikt samarbeid. Det kan vi avlese av den debatt som har vært ført gjennom de siste 25 år og av alle de programmer Arbeiderpartiet har hatt både i denne tiden og tidligere.

Allerede i arbeidsprogrammet i 1945 kom det klart fram at vi vil støtte alle tiltak som er egnet til å hindre hensynsløs maktpolitikk og fremme det internasjonale samarbeid på det økonomiske, sosiale og kulturelle området.

Vårt første store prinsippprogram etter krigen, fra landsmøtet i 1949, bygget på en sterk positiv innstilling til dette samarbeidet. Og så finner vi dette igjen i alle de programmer vi har vedtatt etter den annen verdenskrig, konkret utformet og knyttet til de oppgaver som i hver periode var aktuelle og nødvendige ¹⁾. I arbeidsprogrammet for 1970 - 73 ble det blant annet sagt "at samling av Europa er av sentral betydning både for vårt land og utviklingen i verden som helhet. Vi går derfor inn for fortsatt sterk innsats for europeisk samling. Norge må opprettholde søknaden om medlemskap i EEC og ta initiativ for å påvirke utviklingen i den retning vi ønsker."

1) Arbeiderpartiets programposter om samarbeid i Europa er gitt i vedlegg 1.

Vi hadde denne saken oppe på landsmøtet i mai 1971. Et flertall gjorde det vedtak som er grunnlaget for sentralstyrets og Regjeringens arbeid. Der heter det bl.a. at "Landsmøtet gir sin tilslutning til at forhandlingene med Det europeiske fellesskap sluttføres, slik at vi kan få klarhet over hva norsk medlemskap i et utvidet fellesskap vil innebære. Det endelige standpunkt vil bli tatt først når alle sider ved markedsspørsmålet er klarlagt og drøftet i en bred, demokratisk saksbehandling i alle partiorganer." 1)

Landsmøtevedtaket behandlet for så vidt også andre sider ved denne saken, både når det gjelder saksbehandlingen og sakens reelle innhold. Den behandlet også det som er Arbeiderpartiets politiske premisser for et europeisk og internasjonalt samarbeid. Jeg går ikke i detaljer inn på det her, men bare presiserer at Arbeiderpartiets generelle mål i et samarbeid med andre land selvfølgelig er de samme hovedmål vi forfølger i vår egen politikk og i vårt eget land. Det er for å lette vilkårene for å løse det vi ser som sentrale og påtrengende oppgaver i vårt eget land at vi engasjerer oss i et internasjonalt samarbeid. I vår tid er det slik at intet land er seg selv nok.

Når en tar den annen hovedgren av arbeiderbevegelsen, nemlig Landsorganisasjonen, vil en der - i likhet med partiet - finne en sammenhengende positiv og aktiv holdning til et stadig videregående internasjonalt samarbeid. Denne holdning gjelder for LO-vedtakene²⁾ vedkommende, både det samarbeidet statene står for og selvfølgelig det samarbeidet som drives på det organisasjonsmessige plan. Også dette er i ferd med å få en ny utvikling i vår tid.

Norges deltakelse i samarbeidet i OEEC og i Norden.

Regjeringene utviklet i virkeligheten tidlig både vilje og evne til et ganske omfattende samarbeid i Europa. Det begynte allerede i OEEC's dager, i samarbeidet om den såkalte liberaliseringen av handelen, i frilisteordningene og i samarbeidet om den økonomiske vekst- og konjunkturpolitikken. Dette pågår den dag i dag, men på sett og vis i dag mer anonymt. Det er ikke mindre verdifullt for det. Hvert eneste finansdeparte-

1) Flertalls- og mindretallsinnstillingene fra Landsmøtet er gjengitt i vedlegg 2.

2) LO's vedtak er gjengitt i Vedlegg 1.

ment i de landene som er medlemmer av OECD ¹⁾, deltar hvert år i drøftelser om økonomiske problemer og politikk. De mottar råd om tiltak, hvis der er ting som gir grunn til det.

I Norden har det vært et kontinuerlig samarbeid gjennom mange år. Det ble sterkest tatt opp ved Harpsund-møtet i 1953, hvor det ble bestemt å sette i gang et omfattende utredningsarbeid som det tidvis knyttet seg atskillige forventninger til. Det skjedde betydelige framskritt, kanskje mer på andre områder enn det økonomiske.

Men la oss heller ikke et øyeblikk glemme at i 1950-årene møtte det nordiske samarbeidet opposisjon, innsigelser og protester i de samme tonelag og med den samme intensitet som der i dag fra visse grupper legges for dagen også når en diskuterer det europeiske samarbeidet.

Når en ikke kom til noe med de store planer om et nordisk økonomisk samarbeid, så var det fordi situasjonen her hjemme var den at Arbeiderpartiet og LO stod alene om dem. Alle næringsorganisasjonene, bondeorganisasjonene, alle de borgerlige partiene og kommunistpartiet var imot et slikt samarbeid etter de linjer som ble drøftet. Regjeringen vurderte det slik at med alle næringsorganisasjonene imot, med alle de borgerlige politiske partiene imot, ville det bli en for tung bær for Arbeiderpartiet alene å bære fram det norske innslag i de politiske forutsetninger for et slikt utvidet nordisk samarbeid.

Og her vil jeg gjerne minne om den veldige forbeholdenhet vi har vist i starten og ofte nokså lenge overfor samarbeidsforslag i Europa. Vi har for øvrig mange interessante eksempler på denne forbeholdenhet rundt om i Europa, for i virkeligheten er det det samme som har foregått i nesten alle land. Men vi var som regel lengre forbeholdne i Norge enn andre steder.

Da det ble tatt opp et arbeid i OEEC for å bli kvitt alle kvotene på import og eksport, hadde Norge betenkeligheter imot opprettelsen av frilistene. Da dette system senere ble opphevet ved omorganiseringen av OEEC, beklaget vi sterkt at frilistene ble avskaffet. Vi talte imot opprettelsen av den europeiske betalingsunion i 1950, men vi beklaget sterkt at den ble nedlagt i 1959.

1) OEEC ble omorganisert til OECD i 1960. Alle vest-europeiske land er medlemmer, dessuten USA, Canada, Japan og Australia. Organisasjonens hovedformål er å fremme økonomisk vekst og verdenshandelen.

Når det gjelder det økonomiske budsjettssamarbeidet i OECD, kom vi forholdsvis tidlig med i det og deltok der kanskje mer helhjertet enn på svært mange andre områder.

Ved vår inntreden i EFTA sammen med andre land som ble stående utenfor Fellesskapet, var det også fullt av betenkeligheter i mange kretser i vårt eget land. Og stort sett er det for svært manges vedkommende de samme kretser som har representert skepsisen hele tiden.

Vi talte også imot at FN skulle opprette en egen u-lands organisasjon i sin tid, men har senere også deltatt i samarbeidet i den.

Det politiske grunnlag for Norges søknad om medlemskap i EF.

Vi nærmer oss så det som er dagens aktuelle situasjon. I 1962 tok Storbritannia, som på mange måter var ankerlandet i EFTA, opp spørsmålet om forhandlinger om medlemskap i Fellesskapet. En rekke andre land, inklusive Norge, gjorde det samme. Av grunner som søkerlandene ikke hadde noe med å gjøre, førte dette ikke til noe. Saken ble tatt opp igjen av Storbritannia i 1967. Heller ikke da førte den fram. Så ble den endelig tatt opp igjen i 1969.

Alle norske regjeringer har i denne tiden tilrådet for Stortinget og for folket at Norge skulle forhandle med sikte på medlemskap, Regjeringen Gerhardsen i 1962, Regjeringen Borten i 1967 og 1970 og endelig den nåværende regjering i 1971. Og Stortinget har hver gang med litt varierende, men alltid med et meget stort flertall, sluttet seg til at forhandlingene skulle føres på det grunnlaget.

Denne regjering sa i sin erklæring - som ble utarbeidet i samråd med landsstyre og stortingsgruppe - at "Regjeringen vil på grunnlag av Stortingets vedtak slutføre forhandlingene med Det europeiske fellesskap. Den vil i denne sammenheng vurdere alle sider av markedsspørsmålet for å få klarlagt forutsetningene for norsk medlemskap. Stortinget vil bli holdt orientert om alle sider ved denne saken. Regjeringen vil aktivt bidra til at det norske folk får pålitelige og allsidige innformasjoner, der alle sider av spørsmålet blir belyst. Ved behandlingen av markedssaken vil Regjeringen legge avgjørende vekt på kravet om gode og trygge kår for de store folkegrupper, lønnstakere, jordbrukere og fiskere.

Regjeringen forutsetter at det holdes en rådgivende folkeavstemning før Stortinget treffer sitt endelige vedtak."

På dette grunnlag har så forhandlingene vært ført nå i ganske lang tid. De har vært både uhyre arbeidskrevende og har tidvis vært ganske vanskelige. I den senere tid har oppmerksomheten i særlig grad kommet til å konsentrere seg om de to områder - jordbruk og fiske - hvor en hele tiden visste at der i vårt land ville være særlige vanskeligheter. Men jeg tror det er nødvendig å være oppmerksom på at spørsmålet om Norges forhold til Det europeiske fellesskapet reiser et langt kompleks av spørsmål som i tur og orden er behandlet.

Arbeidet kom litt i gang under den forrige regjering, men det gikk jo mer og mer i stå. Og det er selvfølgelig noe av bakgrunnen for hele den politiske situasjon vi har hatt omkring markedssaken i vårt land. Det forhold at Regjeringen Borten i 1970 ba Stortinget om fullmakt til å føre forhandlinger, og så i nesten et år praktisk talt ikke gjorde noe som helst på det praktiske plan, fordi det ble mer og mer klart at Regjeringen var helt uegnet til, med den sammensetning den hadde, å kunne arbeide med disse spørsmålene.

De problemer vi skal samarbeide om.

Det nye som er skjedd i europeisk politikk i etterkrigstiden er at de vest-europeiske nasjoner tok bruddet med den nasjonale isolasjonspolitik som gjennom en menneskealder hadde ført til de mange økonomiske ^{kriser} den sosiale stagnasjon og de politiske katastrofer i vår moderne historie. Landenes gjensidige avhengighet ble erkjent på en ny måte. I økende samarbeid utviklet Vest-Europa en moderne velferdspolitik, grunnlagt på økende økonomisk samkvem, sterk industriell utbygging, og på åpne, voksende og stabile økonomier. Samarbeidet ga en voksende følelse av fellesskap og medansvar for hverandres utvikling.

Hva er hovedsaken i dette samarbeidet? Jeg tror ikke en får tak i det som her virkelig er dagens Europa, hvis en starter med å stille spørsmålet: Skal nå den myndighet som i dag er tillagt det og det kommunestyret, føres over til et kontor i Brussel eller et eller annet fjernt sted? Det er

ikke derfra problemene reiser seg. Det som er det viktige i menneskehetens hele historie fram til vår tid, er at utviklingen beherskes av en rekke faktorer - noen vil kalle det krefter som virker sterkt og dypt på hele utviklingen - faktorer og krefter som aldri noen gang har vært behersket av nasjonalstatenes konstitusjonelle myndigheter. Det er det som er problemet. Dette gjelder ikke likegyldige ting. Det er ikke bare spørsmål om i hvilket omfang en handler med hverandre. Fundamentale spørsmål som fred eller krig har vært avgjort - og altfor ofte i negativ retning - nettopp fordi en ikke har funnet fram til metoder for å beherske faktorer av denne art, som ligger helt utenfor enkeltstatenes suverenitet og herredømme. Derfor ser vi også i vår tid denne grunntendens til å skape organer hvor land i fellesskap kan beherske slike faktorer som det enkelte land i sin suverenitet ikke kan beherske. Det gjelder selvfølgelig De Forente Nasjoner. Dessverre er den organisasjonen praktisk sett mye svakere enn den burde være etter sin idé. Men denne mangel på handlekraft gjelder også regionale organisasjoner. Det gjelder ikke bare i spørsmålet om krig eller fred - en burde kanskje ikke her si "bare", for det er noe av det fundamentale i det hele. Men det gjelder herredømme over konjunkturbevegelser, tempoet i veksttendensene rundt i landene; det gjelder valutaspørsmål som vi har meget ferske illustrasjoner av; det gjelder forurensningsproblemer og miljøvern som er blitt så brennende aktuelt over hele verden. På område etter område i noe av det viktigste og mest fundamentale som gjelder menneskehetens videre tilværelse, virker det i verden faktorer som ikke kan mestres av enkeltstatenes regjeringer og av enkeltstatenes suverenitet. Det som selvfølgelig er det interessante ved internasjonale og også regionale organisasjoner, er disse felles forsøk på å oppfange og beherske i fellesorganer disse kreftene som enkeltstatene ikke kan beherske. Det er det som er siktemålet. Og ut fra det siktemålet vil det formodentlig kunne være mulig å få til en rimelig fornuftspreget diskusjon om hva en egentlig her står overfor. Vi er inne i en tidsperiode, eller i første kapittel av en tidsperiode, hvor der skrikes etter bedre former for organisert samarbeid enn de verden har kjent hittil. Det ville være helt galt av Norge og de øvrige nordiske nasjoner,

selv om de her har noe forskjellig utgangspunkt og forutsetninger, å stille seg ved siden av eller ikke-aktivt til en slik omformingsprosess som nå er i gang i Europa.

Men det er klart, ved siden av dette spiller også de økonomiske ting en stor rolle. En lang rekke nye momenter, i tillegg til det å oppnå rask produksjonsvekst presser seg med tyngde inn i opplegget av landenes politikk i vår tid. Men like sikkert er det, og det merker vi så fort det er rystelser omkring arbeidsplasser et sted, at det fremdeles er av vital betydning for alle alminnelige mennesker at de har et trygt arbeidssted, at de har en stigende lønn, at de både har rimelige leveforhold og at de lever i utsikten til etter hvert å kunne bedre sine leveforhold. Det er ganske klart at dette også spiller en rolle i europeisk og internasjonalt samarbeid. Og det er kanskje der det på mange måter er lettest å se betydningen av å få til et slikt organisert samarbeid, og at en kan arbeide på tryggere grunn også i de enkelte land når det gjelder en slik vekst- og utviklingspolitikk.

For Norge står i denne sammenheng ett moment sentralt i vår kommende industripolitikk. Det er at det tradisjonelle grunnlag for norsk industri allerede i atskillig tid har vært for konvensjonelt bundet. Denne bundethet bærer ikke i seg de vekstmuligheter vi må finne fram til i de kommende ti-år. Den tradisjonelle industri har vært knyttet til skogen, fisken, bergverk og til utbyggingen av vannkraft. Dette pluss skipsfarten er vesentlige faktorer i den utvikling vårt land har gjennomgått i dette århundre. Men like sikkert er det, særlig når det gjelder de råstoffkilder jeg her nevnte, at de alene ikke vil kunne være tilstrekkelige til å basere den framtidige industrielle vekst på. Og det er jo også et kjernepunkt i hele den økonomiske utviklingen.

Her er det interessante tall i vårt forhold til henholdsvis EFTA, hvor våre varer er blitt solgt tollfritt, og til Fellesskapet hvor våre varer har møtt toll. Den betydningsfulle vekst i eksporten har vi i disse årene hatt i EFTA, ikke i Fellesskapet. Selvfølgelig har vi sendt våre lite bearbejdede treforedlingsprodukter og en rekke andre ting, malm o.l., også til Fellesskapet. Vi har hatt en stor eksport også til dem, blant annet fordi det jo har vært økonomisk framgang over hele Europa. Men for den ene og viktige nøkkel

som gjelder høyere bearbeidede varer, ligger veksten klart og tydelig der hvor vi ikke har møtt tollbarrierene, nemlig i EFTA-landene.

Det er en del økonomiske vismenn som forteller oss at dette ikke betyr noe. Jeg vil ikke stille meg opp i konkurranse med en del av disse vitner på akademisk og profesjonelt grunnlag. Men når jeg ser de problemer som i dag på mange måter tynger mange europeiske land, på tross av de relativt gode forhold vi lever under, vil jeg for min del si at det som her savnes, er en ekspansiv impuls i hele den økonomiske virksomhet. Og en slik ekspansiv impuls kan etter mitt beste skjønn ikke komme i det enkelte land eller fra det enkelte land alene. Det er Storbritannia det mest betydningsfulle og det mest sørgelige eksempel på.

En slik impuls kan bare komme ved nye felles opplegg fra de europeiske land også i den kommende utviklingen. For vår del kan vi ikke lenger grunnlegge vår fortsatte økonomiske utvikling bare på tradisjonell eksport fra våre hittidige råstoffkilder. Det er bearbeidede varer, avanserte produkter, basert på moderne vitenskap og teknologi som må være vekstelementet i vår kommende industriproduksjon.

Det Vest-Europa vi skal samarbeide med.

Vil vi samarbeid med Vest-Europa, så må vi i utgangspunktet gå ut fra at også partier og mennesker, regjeringer og parlamenter i de øvrige europeiske land har noen erfaringer om, har noen idéer om, har noen retningslinjer for hvordan et slikt samarbeid kan drives. Og blant annet fordi de nordiske land dessverre aldri har vært noen avantgarde i europeisk samarbeid, så er vi nødt til å snakke med de folk vi eventuelt vil tre i samarbeid med, både om målsettinger, om former, om forpliktelser og om rettigheter i et slikt samarbeid hvis vi vil tre inn i det.

Det er jo slik dette samarbeidet ble til mellom dem som har drevet det lengst i Europa. Det er problemer av tilsvarende karakter som foreligger i dag når det har vært ført forhandlinger mellom Fellesskapet og de fire søkerland. Det er liknende problemer som foreligger i de videre forhandlinger med ikke-medlemskapssøkende land, som nå skal ta til for alvor.

Jeg vil gjerne sette en tankestiller ved dette som jeg

vil kalle et skremmebilde av Europa, som det i et par år har vært lagt mye energi i å spre i den norske befolkning, ikke minst i fiskeridistriktene, og i atskillig grad også blant ungdommen. Var Europa slik som det framstilles i en del av disse skildringene, da har de som tror dette et sterkt grunnlag for å ta avstand fra at Norge skal ha noe med dette fellesskapet å gjøre. Men dette er på mange måter et vrengebilde av det Europa som faktisk lever sitt liv syd for våre grenser. Slik denne propaganda har vært drevet, skygger den for hvor uendelig mye de vest-europeiske land har felles, og det særlig når de prøver å se seg selv og sin verdensdel i et framtidig perspektiv.

Ofte blir det spurt: Hva har så små land å gjøre i et slikt fellesskap? Snakk med folk fra de små land. Snakk med luxembourgerne som tilhører det minste land i det nåværende fellesskap. De har levd i århundrer fullt bevisst avhengigheten av et Europa som de ikke tidligere hadde noen som helst innflytelse på. Spør dem hvordan de vurderer sin stilling når de i dag er med i Fellesskapet, med i disse organer, og kan prosedere sine interesser og være med på å treffe avgjørelser på de forskjellige områder. Eller spør hollenderne, belgierne, eller italienerne, eller hvem det nå skal være. Det er først og fremst der en får klare utsagn om den verdi som de sett fra sine nasjonale interesser, tillegger det å være med i et samarbeid av denne karakter.

Til mine partivenner må jeg få lov å si når en er opp-tatt av hva arbeiderbevegelsen skal gjøre her? Jeg tror det er nyttig å snakke med de sosialdemokratiske partiene eller med lønnstakernes organisasjoner i de land det her dreier seg om. Ingen av dem har noe ønske om å svekke det eksisterende Fellesskap. De vil styrke det. De er alle tilhengere av en utvidelse av Fellesskapet. De håper, de arbeider for at Storbritannia, Norge, Danmark og Irland skal komme med. De er vel kjent med disse lands demokratiske tradisjoner og deres relativt sterke demokratiske arbeiderbevegelse. De vil se de nye land som en styrkelse av demokratiet og arbeiderbevegelsen innenfor Fellesskapet.

I hverdagens levende virkelighet har de vest-europeiske land svært mye til felles, selv om det også er forskjeller og nyanser betinget av historiske tradisjoner og økonomisk

nivå. Det er i alle fall sundt om vi erkjenner at vårt land ikke er så helt enestående som noen vil gjøre det til i dagens debatt. I livsvilkår, i samfunnssyn, i aspirasjoner og i politikk og sosial aktivitet, finner vi stort sett samme slags mennesker over hele Vest-Europa. Vi har mye å hente og vi har mye å gi i kontakt og samarbeid med de folk skjebnen har plassert som naboer i vår egen del av verden.

Jeg er heller ikke det spor engstelig for forholdene i Norden i forbindelse med den utvikling som nå skjer i Europa. Sverige mener det, når det gis uttrykk for fra ansvarlig hold, at det blir lettere for dem å ordne sine særlige problemer hvis forhandlingene for Norge og Danmark fører fram til de resultater som disse land selv har satt opp som siktepunkt.

Når det gjelder Finland, skal en av bestemte grunner alltid uttale seg med noe forsiktighet. Jeg ønsker aldri å være noen påtrengende rådgiver når det gjelder Finland i dets spesielle situasjon. Jeg regner med at blir det en avklaring av alt det som nå for øvrig er i bevegelse under forhandlingene i Europa, vil det også bli funnet slike ordninger at Finland i hvert fall blir like sterkt knyttet til Vest-Europa heretter som det har vært hittil.

Forhandlingsresultatet.

Fra det forhandlingsresultat som foreligger kan jeg her i dag bare nevne noen hovedtrekk. Regjeringen vil gi en samlet vurdering av det i det dokument som vil bli lagt fram for Stortinget i februar. Enkelte detaljområder har kommet til å prege den norske debatten de siste måneder. I sitt framlegg til Stortinget vil Regjeringen behandle saken i hele sin bredde, inklusive de mange andre spesielle spørsmål det har vært forhandlet om.

Menneskene stilles aldri det tilbud at de ved et enkelt vedtak en gang for alle løser alle framtidens problemer. Heller ikke nå vil det foreligge noen slik situasjon. Forhandlingsresultatet er ikke en oppskrift på løsning av alle framtidens samfunnsspørsmål. Denslags skjematenkning er uforenlig med den levende virkeligheten. Et vedtak om å avslå det europeiske tilbudet, er da heller ikke noen nøkkel

til et framtidig paradis.

Det vi skal vurdere er hva som med rimelig sannsynlighet vil gi vårt folk de beste og tryggeste livsvilkår i kommende ti-år. Dette må vi vurdere for hele folket og for alle grupper, og som det står i regjeringserklæringen: "legge avgjørende vekt på kravet om gode og trygge kår for de store folkegrupper, lønnstakere, jordbrukere og fiskere."

Vi tilbys åpen veg til et marked på 250 millioner mennesker. Vi beholder frihandelen med de gjenstående EFTA-land. Vår industri som må søke sin framtid i høyt bearbeidede varer, vil kunne ta del i det utviklingssamarbeid som er i sin begynnelse, i miljøverntiltak og i forskningsprosjekter.

Særordningen for jordbruket ¹⁾ gir adgang til å opprettholde jordbrukets inntekter. Støtteordninger kan opprettholdes, bortsett fra kornordningen som må legges om. Melkesubsidiene vil fortsette og gir oss muligheter til å differensiere inntektsstøtten etter bruksstørrelse og distrikter.

Om fiskeriavtalen stod hele Regjeringen sammen til og med den fullmakt som ble gitt om å avslutte forhandlingene med særprotokollen ¹⁾ og den norske erklæring ¹⁾. Fiskeriminister Hoem godtok deretter hele resultatet ²⁾, unntatt formen for bestemmelse om hva som skulle skje med det norske kystfisket etter 1982. Hele Regjeringen mener at kystfisket da fortsatt må sikres for kystens fiskere. Regjeringen mener den særlige protokoll gir oss grunnlag for å sikre dette. Hoem mener dette ikke er nok, men vil ha formen av en juridisk avtale av en type som ikke brukes innenfor Fellesskapet. Det kan være av interesse at den britiske regjering har samme oppfatning av situasjonen i 1982 som den norske har.

Regjeringen vil bestrebe seg på å legge fram et fyldig materiale for vurderingen av de mange interessante spørsmål som har sammenheng med denne sak. Vi skal vite hva vi gjør hvis vi godtar det europeiske tilbudet. Vi bør også vite hva vi gjør hvis vi forkaster det.

Fiskeriordningen.

Når det gjelder fiskeriene, stilte Norge først et forslag om en ny fellesskapeleg ordning til erstatning for den

-
- 1) Særprotokollene for jordbruk og fiske og den norske fiskeri erklæring er gjengitt i vedlegg 3, 4 og 5.
2) Fiskeriminister Hoems godkjennelse med unntak av revisjonsklausulen er gjengitt i vedlegg 6.

fiskeriforordning som ble vedtatt høsten 1970. Vi gjorde sterke innsigelser den gang mot at en slik forordning ble vedtatt umiddelbart før forhandlingene tok til. Vi har hele tiden gjort den innsigelse, også opp til det siste. Men etter at de tre søkerland og de seks medlemslandene seg i mellom godtok en ny fiskeriavtale i desember 1971, så var det helt klart at realistiske muligheter ikke lenger forelå for å framtvinge en helt ny fiskeriforordning etter det norske opplegg. Problemet ble da å søke å ivareta Norges interesser innenfor den situasjon som derved var skapt.

Om dette ble der ført langvarige forhandlinger. Regjeringen måtte utforme et forhandlingsmandat til Brussel for de statsråder som har deltatt der. Det har jo stort sett vært de fire, utenriks-, handels-, fiskeri- og landbruksministeren. Vi nådde ikke fram den 10. januar som var den tid som var avsatt med sikte på å slutføre disse forhandlingene. Jeg hadde for min del kontakt med forhandlingsdelegasjonen den natt. Det ble formet et opplegg der nede, og jeg var innforstått med at hvis det ikke førte fram til en løsning den 10. januar, ville forhandlingsdelegasjonen dra hjem for å kunne overveie situasjonen før en gikk til neste forhandlinger.

Det førte ikke fram den natt og delegasjonen kom hjem. Den tok kontakt med de rådgivere en har i slike saker, blant annet Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid, hvor næringsorganisasjonene er med. En hadde kontakt - slik en har hatt det hele veien - med den utvidede utenrikskomité i Stortinget. Og etter det formet så Regjeringen sitt avsluttende forhandlingsmandat.

Heller ikke i den form mandatet ble gitt, førte det helt ut fram. Det ble gjort en liten endring også den natten da forhandlingsdelegasjonen satt der nede. Og det er da det sluttresultat som på dette punkt foreligger når det gjelder disse forhandlinger.

Enkelte har uttrykt det slik at Den norske regjering ved det som foreligger har akseptert strukturforordningen fra høsten 1970, altså den ordning som forelå før De 6 og de tre øvrige søkerland kom fram til sitt fiskeriforlik i desember 1971. Det som i virkeligheten har skjedd - og er uomtvistelig fram til utgangen av 1982 - er at det som fra

norsk synspunkt vel er det sentrale i strukturforordningen, nemlig retten for andre lands fiskere til å fiske innenfor 12-milssonen, er suspendert i den opprinnelige strukturforordningen i de første 10 år.

Så kan en ta det spørsmål som Hoem følte så tungt at han frarådet denne ordning: Hva skal så skje etter 1982? Jeg synes det er riktig å si det her, at britene ikke tror noe på at det er noen vei tilbake til strukturforordningen slik den ble formet høsten 1970 før forhandlingene tok til. Det ble uttrykt slik fra britisk side, at de regnet det for meget lite sannsynlig at det ved utløpet av 1982 vil bli noen større endringer i den modifiserte strukturforordning som nå gjelder. Og det er selvfølgelig i det samme perspektiv særprotokollen for Norge er formet, det er i det samme perspektiv den er diskutert, det er utelukkende i den sammenheng den har interesse. Fram til 1982 har vi ikke bruk for særprotokollen. Det er for det som skal skje etter 1982 den har betydning.

Jeg må for mitt vedkommende si at jeg føler lite engstelse for at det skal bli vanskelig å finne fram til tilfredsstillende ordninger når den tid kommer. Hvis dette hadde vært et problem bare for oss, for den norske kystzone, kunne en ha vært betenkt. Men dette knytter seg til en måte å behandle sakene på som er vel kjent innenfor det nåværende fellesskap overalt hvor det er kommet opp i vanskeligheter. De baserer seg på protokoller når det gjelder slike ting, bl.a. som knytter seg til forståelsen av hva som senere skal kunne skje. Av og til er det skriftlige erklæringer, men svært ofte simpelthen muntlige erklæringer.

Jeg vil derfor reservere meg meget sterkt mot den tanke at Regjeringen skulle ha ofret jordbrukere eller fiskere, eller at man har villet bruke fiskeriproblemene til å saldere den hele avtale. Hadde situasjonen vært den at det hadde vært spørsmål om å godta fiskeriforordningen fra høsten 1970 uten modifikasjoner og endringer, ville denne regjering ikke ha lagt fram noe forslag for dette Storting om å gå inn i Fellesskapet. Det er ingen andre saksområder som det har vært lagt så mye arbeid i, og hvor det i den grad har vært nødvendig å spille på randen av sammenbrudd i forhandlingene som det var for å nå fram til det Regjeringen oppfatter som et forsvarlig grunnlag i denne saken. Ingen beklager mer

enn jeg at Hoem, som var med på det nest siste skritt, ikke også ble med på det siste.

Jeg vil her gjerne føye til at jeg legger stor vekt på - i denne litt opphetede stemning, noe som lett oppstår i forbindelse med slike ting - at det fortsatt blir et nært samarbeid mellom Regjeringen og jordbrukets organisasjoner og fiskernes organisasjoner. Uansett forløpet i de nærmeste måneder, og også uansett resultatet av sluttbehandlingen av den sak vi nå har oppe, står vi på terskelen til en tidsperiode da det langt mer enn noensinde vil være bruk for et fortløpende samarbeid mellom myndighetene og slike organisasjoner for å løse på best mulig måte de praktiske, konkrete problemer en her ustanselig vil bli stilt overfor.

Når det så gjelder ordninger i forbindelse med et felleskap, varighet av ordninger osv., stiller en her på mange måter i prinsippet sterkere krav i et internasjonalt samarbeid enn noe lands regjering ser seg i stand til å akseptere når det gjelder det som skal skje i ens eget land. Hvilke bomsikre juridiske erklæringer kan noen regjering i dette land utstede om akkurat hvordan en vil løse den og den saken, eller om hvilket vedtak en vil gjøre i den og den saken, for den eller den yrkesgruppe, den eller den sosialgruppe, 10 år fram i tiden?

Den videre behandling av EF-saken.

Det som skal skje videre er at når en er ferdig med denne runde som har vært uhyre tidkrevende og arbeidskrevende, skal Regjeringen behandle hele saken og forme den presentasjon den skal gis når den legges fram for Stortinget til behandling. Et dokument som jeg ikke har oversikt over i dag, som jeg går ut fra vil bli ganske omfattende og som vil bli en vurdering både av enkelthetene og av helheten i det som her foreligger. Jeg går ut fra at på det trinn må selvfølgelig Regjeringen gi en tilråding til Stortinget. Så vil Stortinget behandle saken, og Stortinget skal vedta rådgivende folkeavstemning og fastsette tidspunktet for denne. Deretter skal etter våre konstitusjonelle regler Stortinget treffe endelig vedtak i saken.

I løpet av den samme tidsperiode vil de politiske partier og organisasjoner behandle saken både lokalt og sentralt. Det vil bli ekstra landsmøter i flere partier. Vi har gitt

21. og 22. april
...varsel om ekstra landsmøte i vårt eget parti. Det er i denne ratifikasjonsprosess at mulighetene foreligger for en bred demokratisk behandling av hele denne saken, den som skal føre fram til folkeavstemningen og føre fram til Stortingets endelige vedtak.

Jeg er fullt oppmerksom på - og det vil jeg si rett ut - de vanskeligheter det er for ethvert parti å behandle en sak av denne karakter. På mange måter synes jeg, og det er jeg stolt av, at av de norske partier har kanskje når alt kommer til alt, Arbeiderpartiet hittil kommet best gjennom denne behandling av saken. Og jeg vil her gjerne understreke noe som har bud til oss alle. Det er at dette er ikke en sak som er oppfunnet for å ha noe å krangle om i Det norske Arbeiderparti. Dette er en sak som i det hele tatt ikke har noe utspring i særnorsk utvikling. Dette er en sak som er oppstått fordi vi lever i en tidsperiode da denne utvikling er satt i gang i Europa, og Europa endrer form på en slik måte at også vårt land må vurdere hvordan vi skal stille oss til det.

Det er det som har bestemt tidspunkter, det er det som bestemmer innholdet i denne saken. Og det er det som gjør at et politisk parti som mener det har en gjerning å gjøre, kan ikke slippe fra en slik sak bare ved å skyve den fra seg, ved å vende ryggen til den. Vi er nødt til å bidra til å finne fram til en løsning av vårt lands og vårt folks forhold^{til} den utvikling som her er i gang. Det er klart at et stort parti som Arbeiderpartiet kan ikke unngå å stå sentralt i behandlingen av en slik sak. Men det har det bud til oss alle at vi her, ikke minst sett i denne sammenheng, søker å bidra til å behandle saken på en slik måte at vi kan finne fram til en forsvarlig løsning for vårt land. Samtidig har det bud til oss at vi behandler saken innenfor vår egen organisasjon, på vårt eget demokratiske grunnlag og på en måte som ikke fører til sår i vårt eget parti.

Jeg vil i den sammenheng si et par ord om hva det egentlig er som skaper vanskeligheter ofte ved behandlingen av slike saker. Det som skaper vanskeligheter er etter min oppfatning ikke det at der innad i partiet, mellom overbeviste partifeller, er delte oppfatninger, delte vurderinger om bestemte saker, selv om det er store og viktige saker. Jeg kan nesten ikke huske - det er ikke første gang vi behandler

vanskelige saker i Det norske Arbeiderparti - jeg kan nesten ikke huske at det har behøvd å føre til skadevirkninger, så lenge en fører en slik diskusjon i partiet, i LO, i våre egne organisasjoner. Det er heller ikke det som skaper verken meningsvanskeligheter eller følelsesvanskeligheter, i den prosess som nå pågår. Men jeg må si det rett ut, fordi her ligger et problem? Det er i den grad en allierer seg med kretser som generelt sett ikke har noe med Arbeiderpartiet og arbeiderbevegelsen å gjøre og til dels opptrer i fronter sammen med dem, blant annet mot partiets organer, mot partiets vedtak, det er da det oppstår vanskeligheter. Ikke på grunn av de meningene som hevdes, men på grunn av selve den måte å gripe sakene an på. Derfor tror jeg det er riktig at Arbeiderpartiets sentralstyre og Arbeiderpartiets ledende tillitsmenn fra denne saken kom opp igjen i 1967 har vært omhyggelige med her ikke å ha noe slikt samarbeid med andre enn Landsorganisasjonen. Det kommer Arbeiderpartiets sentrale organer til å fortsette med. Og kan en få begrenset problemer som knytter seg til slike frontdannelser, så er jeg ikke i tvil om at Arbeiderpartiet gjennom hele den periode vi trenger nå til å behandle denne saken, skal kunne behandle den på skikkelig måte.

Vi kan komme gjennom denne behandling på det arbeidsgrunnlag som her måtte bli slutten, hva enten det blir det ene eller det annet, og stadig ha et arbeidsført parti til å ivareta de oppgaver og det ansvar vi har i forhold til - som det står i vedtaket fra Landsmøtet og i Regjeringens erklæring - først og fremst de store folkegruppene, for lønns-takere, arbeidere og bønder. Det er, og må være, siktepunktet i enhver stor sak, hva enten det er en norsk sak eller som det her er, en internasjonal sak vi skal behandle og ta standpunkt til.